

Askebyskolan
Box 5073
163 05 SPÅNGA

Stockholms kommun
Utbildningsförvaltningen
Box 22049
104 22 Stockholm

Kvalitetsgranskning av Musik i grundskolan av Askebyskolan i Stockholms kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat elevernas möjligheter att utveckla kunskaper i musikämnet i enlighet med kursplanens och läroplanens mål.

Områden som måste åtgärdas:

- Askebyskolan måste säkerställa att eleverna ges möjlighet att använda IT som stöd för musicerande samt som redskap för skapande i enlighet med mål att sträva mot i kursplanen för musik. (1 kap. 4 § grundskoleförordningen, förordning (SKOLFS 2000:135) om kursplaner för grundskolan).

Områden som bör förbättras:

- Rektorn behöver säkerställa att de lärare som undervisar i musik har den kompetens och får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter och sträva efter att det på skolan på skolan finns lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.
- Rektorn behöver skapa en långsiktig planering och förutsättningar för en samverkan mellan musiklärare på Askebyskolan och mottagande Rinkebyskolan för att utveckla musikundervisningen i ett årskurs 1-9 perspektiv.

Uppföljning

Skolinspektionen följer upp de krav på åtgärder som granskningen resulterat i. Huvudmannen för Askebyskolan ska senast 16 augusti 2011 redovisa till Skolinspektionen i Stockholm vilka åtgärder som vidtagits utifrån myndighetens krav och förbättringsområden. Om åtgärder ännu inte vidtagits men planerats, ange tidplan för planerade åtgärder och ansvarig för genomförandet.

Redogörelsen skickas per post till:

Skolinspektionen
Att: Dnr 40-2010:362
Anna Rydin
Box 23069
104 35 Stockholm

Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010:362) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

Skolinspektionens granskning av Musik i Askebyskolan i Stockholm kommun

Bakgrund och granskningsområden

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av musikundervisningen i grundskolan under perioden februari 2010 till mars 2011. Skolinspektionen kommer att under perioden granska cirka 40 skolor. Skolinspektionen besökte Askebyskolan under augusti månad 2010. Vid besöket skedde observationer av musikundervisningen och intervjuer hölls med rektorn, lärare och elever. Besöket föregicks av studier av dokument som inhämtats från skolan.

Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Musik i grundskolan. Ytterligare information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Syftet med granskningen är att förbättra kvaliteten på musikundervisningen i grundskolan. Genom att synliggöra brister och styrkor för skolor och huvudmän är målet att Skolinspektionens granskning ska bidra till förbättringar som leder till att eleverna får en bättre musikundervisning genom alla årskurser.

Skolan ska genom musikundervisningen bredda och fördjupa elevernas kunskaper i musikämnet. Undervisningen ska bygga på såväl praktiska som teoretiska moment. Musikämnet är ett ämne med många dimensioner som ska ge eleverna möjlighet att bli förtrogna med andra kunskapsområden. Musikens ämnesövergripande karaktär innebär att ämnet har en stor potential att samordnas med övriga ämnen. Musikundervisningen kan även utgöra en viktig länk mellan skolan som institution, dess kultur och traditioner och barns och ungdomars tillvaro vid sidan av skolan. Ämnet är även omtyckt bland eleverna, men musikundervisningens kvalitet och förutsättningar varierar mycket vilket innebär att elevernas möjlighet att utvecklas inom ämnet skiljer sig åt.¹ Ett övergripande problem är att eleverna inte får en sammanhållen utbildning utifrån kursplanernas mål i ett 1-9 perspektiv.

Granskningen har inriktats mot tre frågeområden:

¹ Skolverket (2005b) *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 - musik (NU-03)* Ämnesrapport till rapport 253. Stockholm: Skolverket.

1. Ger musikundervisningens innehåll och genomförande eleverna möjlighet att utvecklas inom samtliga kunskapsformer och synliggörs musikämnets koppling till andra ämnen?
2. Sker bedömning och betygssättning utifrån styrdokumentens krav?
3. Finns centrala förutsättningar för att bedriva en musikundervisning av hög kvalitet?

Beskrivning av skolan

Askebyskolan är belägen i en förort väster om Stockholms innerstad. Totalt går ca 350 elever på Askebyskolan fördelade på årskurserna F-6. Verksamheten består av förskoleklass, grundskola årskurs 1-6, skolbarnsomsorg F-3 och öppen fritidsverksamhet för 10-12-åringar. Lärare och fritidspersonal är organiserade i fem arbetslag som leds av tre arbetslagsledare. Skolans rektor är också ansvarig för Rinkebyskolan, som är mottagande skola för Askebyskolans elever. I Askebyskolan finns en biträdande rektor, som även är enhetschef och ansvarar för den dagliga verksamheten. Skolan har en språkprofil och andelen flerspråkiga elever är 95 procent.

Förskoleklassen och årskurs 1-6 har ca 200 timmar musik, fördelat på 7 år. Fördelningen är förskoleklass-årskurs 3 40 min per vecka, och årskurs 4-6 60 min per vecka.

Askebyskolan har en heltidsanställd musiklärare med hög kompetens, dock utan formell behörighet.

Vid inspektionens rektorsintervju medverkade rektor, biträdande rektor samt en utbildningsledare. Skolledningen genomför klassrumsobservationer varje vecka. Tiden har utökats så att alla klasser fått flera besök.

Askebyskolan anger i sin kvalitetsredovisning att de tagit del av stadens olika kulturrevenemang enligt nämndens uttalade mål att ge barnen kultur.

Motivering till beslut

1. Ger musikundervisningens innehåll och genomförande eleverna möjlighet att utvecklas inom samtliga kunskapsformer och synliggörs musikämnets koppling till andra ämnen?

För att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål krävs att undervisningens innehåll utgår från målen. Kursplanen för musikämnet anger olika kunskapsformer² som eleverna ska ges möjlighet att utvecklas inom. Tidigare studier visar dock på att vissa kunskapsformer får begränsat utrymme i undervis-

² Kunskapsformer avser i detta sammanhang musicerande, musiklyssnande, musikskapande och musikkunnande.

ningen, och att elevernas möjlighet att utveckla sina kunskaper även beror av lärandemiljö, lärarens förmåga att individanpassa undervisningen samt elevernas möjlighet till inflytande³.

Undervisningen ska enligt läroplanen även innefatta beröringspunkter till andra kunskapsområden, något som enligt forskning är ytterligare ett bristområde⁴.

Beskrivning

Musikundervisningen bedrivs i helklass. Musiklärarens undervisning utgår från en lokal pedagogisk planering där mål att sträva mot för ämnet anges. Musikläraren menar att läroplanen styr undervisningens innehåll, som formas med de fyra kunskapsområdena som utgångspunkt. Dock menar läraren att möjligheterna till musikskapande finns, men att det får för lite utrymme och tid. Skolan har försökt att forma musikgrupper under Elevers val under tre eller fem heldagar per termin, där eleverna kunnat skriva låtar. Då var även en svensk- eller engelsklärare engagerad i samverkan.

Musikundervisningens terminsplanering hänger uppsatt i musiksalen som ett färgglatt schema. Där kan eleverna se vad musikundervisningen innehåller under olika perioder av terminen. Det kan vara Alfabetssånger, Grunden, Rytminstrument, Barnboksveckan, Notlekar, Fredssånger, Lyssnarövningar, Kompositörer, Pop- och rocksånger, not- och instrumentkunskap.

Eleverna får från och med detta läsa sig spela akustisk gitarr. Arbetssättet utgår från helgruppsformationen. Läraren menar att barnen F-6 inte är mogna att delas upp i små grupper för att själva arbeta i grupp. Han föredrar att ha eleverna i samma sal, men de ges ändå viss möjlighet att öka inlärningstakten individuellt.

Av intervju med musikläraren framgår att alla elever till en början får lära sig samma sak, t ex ett ackord. Men nästan genast kan varje elev själv i sin egen takt avancera och gå vidare, eftersom läraren ger konkreta verktyg i det musikaliska lärandet vilket lektionsbesöken visar. Läraren har själv producerat enkla självinstruerande läromedel där barnen genom tydliga bilder kan se hur de ska ta ackorden på gitarr.

Vidare berättar musikläraren att eleverna får liknande undervisning även på piano/keyboard. Det finns många andra instrument att tillgå. Dessa finns placerade fullt synliga runt om i musiksalen och i ett intilliggande förråd. Eleverna anger vid intervjutillfällena att de får lära sig sjunga, att lära sig följa melodin, att lyssna och att spela instrument. Ibland kan de få välja vad de vill sjunga.

Skolan ska, enligt kursplanen i musik, sträva efter att eleverna utvecklar sin förmåga att använda IT som stöd för lärande och musicerande samt som redskap för skapande. Eleverna vid Askebyskolan anger att de inte har möjlighet att utnyttja IT i musikundervisningen. Musikläraren menar att han prioriterar sång, instrumentalspel och not-

³ Skolverket (2005b); Ferm, C. (2004). *Öppenhet och medvetenhet. En fenomenologisk studie av musikalisk interaktion*. Luleå: Luleå tekniska univ.

⁴ Aulin-Gråhamn, L. och J. Thavenius (2003). *Kultur och estetik i skolan: slutredovisning av Kultur och skola-uppdraget 2000-2003*. Malmö: Malmö högskola, Lärarutbildningen.

kunnande framför IT-verksamhet med dessa yngre barn. Han menar att detta kan utvecklas mer i de högre åldrarna. Skolinspektionen har även granskat mottagande Rinkebyskolan där granskningen visar att eleverna inte heller får möjlighet att utnyttja IT enligt kursplanens mål. Skolinspektionen vill därför påpeka att det behöver utvecklas en samverkan mellan skolorna.

Klimatet i musiksalen präglas, vid Skolinspektionens besök av en glad och aktiv stämning. Många barn är motoriskt oroliga, och behöver fostras in i ett sätt att arbeta. Detta märks i årskurs ett, som mot slutet av lektionen får stöd av sin klasslärare som också kommer in i rummet. Musikläraren är mycket tydlig och strävar efter en balans mellan arbetstystnad och instrumentalspelets starkt klingande brus.

Eleverna betonar i intervjun att de känner sig trygga i musiksalen. Om man inte kan, hjälper musikläraren till att minnas, "han gör på ett annat sätt så man kommer ihåg". Eleverna säger att de pratar med läraren och att han har tid med dem.

Musikläraren säger i intervjun att det sker samverkan med andra kunskapsområden i skolan. Dels menar han att själva musikundervisningen är en del av elevernas språkutveckling, dvs svenskundervisning och dels samverkar han konkret med speciallärarna i svenska och med biblioteksgruppen. Man gör temarbeten där musiken är en viktig del. Eleverna berättar också att musikundervisningen ibland samarbetar med ämnet engelska.

Bedömning

Enligt Skolinspektionens bedömning ges eleverna möjlighet att utveckla kunskaper inom samtliga kunskapsformer. Eleverna ges vidare möjlighet att utveckla förtrogenhet med musikens beröringspunkter med andra kunskapsområden. Lärandemiljön präglas av ett gott klimat där eleverna får utveckla sina musikaliska färdigheter, var och en i sin takt. Musiklärarens höga kompetens vad gäller planering, förberedelser och metodik präglar all undervisning. Skolan måste dock säkerställa att eleverna får möjlighet att använda IT i enlighet med kursplanen för musik.

2. Sker bedömning och betygssättning i musik utifrån styrdokumentens krav?

För att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål krävs att musikläraren tydliggör för eleverna vilka mål undervisningen har, och att läraren löpande följer upp elevernas kunskaper och bedömer dessa allsidigt utifrån styrdokumentens krav. Musik är dock ett av de ämnen där eleverna har minst kunskap om mål och betygskriterier. Uppföljningen av elevernas musikkunskaper är dessutom ofta bristande, och kraven för att få ett visst betyg kan skilja sig godtyckligt åt från skola till skola. Formaliserade samverkansformer mellan musiklärare framhålls som en nyckelfaktor för att främja likvärdighet i ämnets innehåll, bedömningskriterier och betygssättning.⁵

⁵ Skolverket (2005b).

Beskrivning

Musiklärarens undervisning utgår från en lokal pedagogisk planering där mål att sträva mot för ämnet anges. Musikläraren beskriver i ett dokument till eleverna för varje årskurs vad eleven ska kunna göra för att uppnå målen och hur han sen kommer att bedöma elevens förmåga. Skolinspektionen får ta del av en matris som musikläraren använder för bedömning av varje elev. Matrisen behandlar förmågor och kvalitativa nivåer.

Askebyskolan uppvisar även verksamhet där individanpassning och visst elevinflytande förekommer. Därmed har eleverna möjligheter att ta ansvar för sitt eget lärande och utveckling.

Om en elev riskerar att inte nå målen i ämnet musik får eleven anpassade uppgifter på lektionerna. Dokumentation och bedömning görs på ett tillförlitligt sätt och för de elever som riskerar att inte nå målen i musikämnet finns åtgärdsprogram utarbetade.

Bedömning

Skolinspektionens konstaterar att bedömning i musikämnet huvudsakligen utgår från styrdokumentens krav. Askebyskolan uppvisar en musikundervisning där eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål. Musikundervisning är väl planerad och genomförd. Eleverna får ta del av mål och innehåll, samt ges stöd för att nå målen om så krävs.

3. Finns centrala förutsättningar för att bedriva en musikundervisning av hög kvalitet?

Forskning visar att elevernas möjligheter att utveckla kunskaper i ämnet musik i enlighet med kursplanens och läroplanens mål även påverkas av yttre förutsättningar där rektorns roll är central. Det handlar exempelvis om lärarkompetens, utrustning och lokaler, skolans organisation, tidsanvändning, ämnets status på skolan och arbete för att kvalitetsutveckla ämnet⁶.

Av läroplanen framgår bland annat att huvudmannen ska utveckla verksamheten i kontakt med det omgivande samhället. Forskning visar även att musik och kultursatsningar i kommunen kan genom samverkan ha gynnsam effekt på skolans arbete för att utveckla kvaliteten i musikundervisningen⁷.

⁶ Jmf Skolverket (2005 b); Georgii-Hemming, E. (2005). *Berättelsen under deras fötter. Fem musiklärares livshistorier*. Örebro: Universitetsbiblioteket; Myndigheten för skolutveckling (2007) *Musik: en samtalsguide om kunskap, arbetssätt och bedömning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

⁷ Jmf Skolverket (2005 b); Stålhammar, B. (1995). *Samspel: grundskola – musikskola i samverkan: en studie av den pedagogiska och musikaliska interaktionen i en klassrumssituation*. Göteborg: Musikvetenskapliga avd.; Sveriges Musik- och kulturskoleråd (2006) *Glädjeämnen eller sorgebarn?: En rapport om samverkan mellan för-, grund- och gymnasieskolor och landets musik- och kulturskolor*, Bjästa: Daus Tryck och Media.

Beskrivning

Enligt de elevintervjuer som Skolinspektionen genomförde har musikundervisningen hög status på Askebyskolan. Rektorn och musikläraren lyfter fram ambitioner med musikämnet och trycker på dess vikt i skolans hela undervisning. Musikläraren har ingen pedagogisk högstskoleutbildning men musikundervisningen håller hög kvalitet och musikläraren besitter hög musikalisk och pedagogisk kompetens.

Enligt musikläraren har det tidigare funnits ett visst samarbete mellan musiklärarna på Askebyskolan och mottagande Rinkebyskolan men att det är ett område som behöver utvecklas.

Rektorn betonar musikundervisningens betydelse för elevernas lärande och besöker flera gånger per läsår skolans musikundervisning.

Bedömning

Rektorn behöver säkerställa att de lärare som undervisar i musik har den kompetens och får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter och sträva efter att det på skolan finns lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Rektorn bör se till att det finns ett långsiktigt tänkande gällande musikämnet på övergripande nivå. Vidare behöver rektorn skapa förutsättningar för samverkan mellan musiklärare på Askebyskolan och mottagande Rinkebyskolan för att utveckla musikundervisningen i ett årskurs 1-9 perspektiv.

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Ulla Wiklund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Anna Rydin
Undervisningsråd